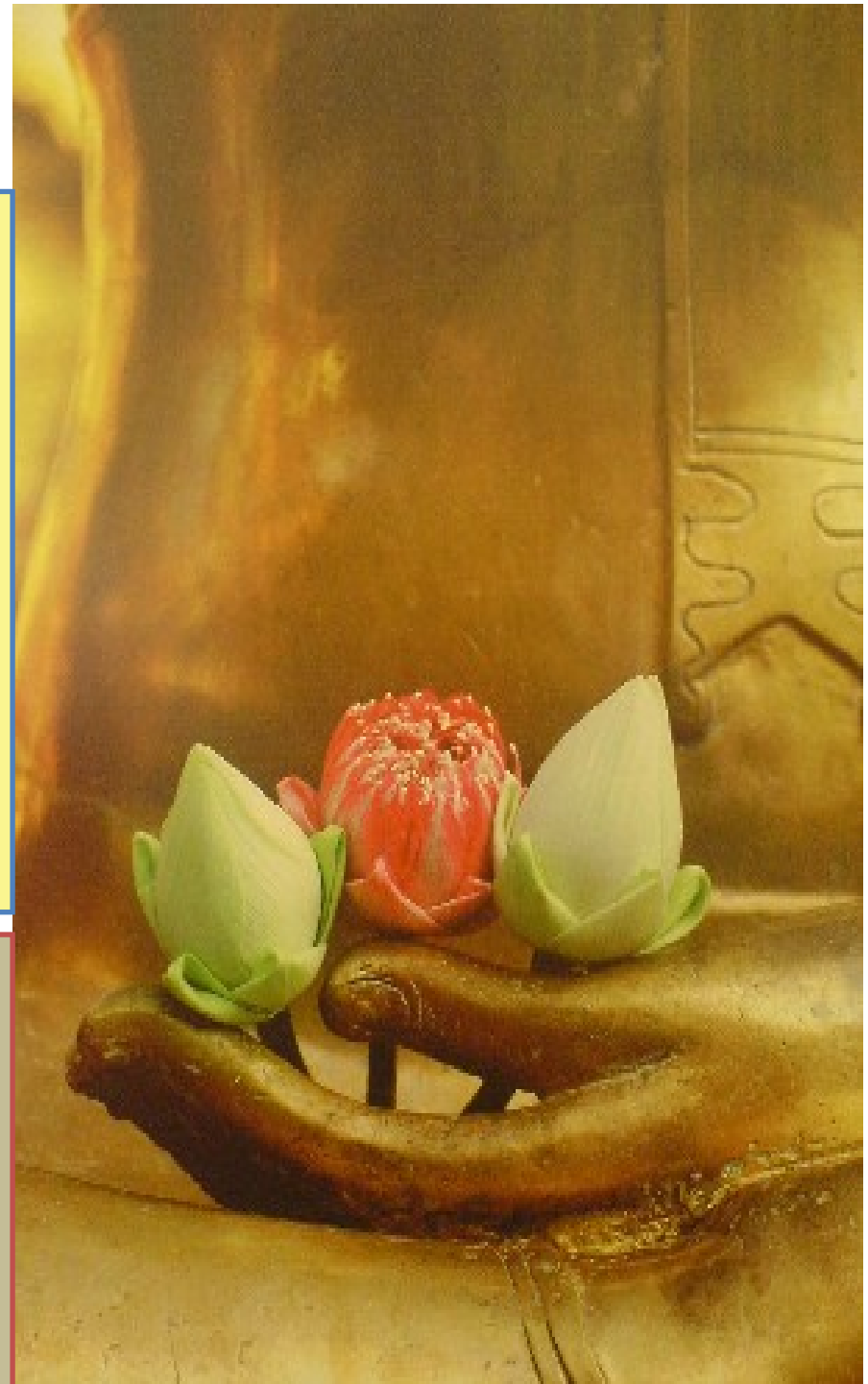

บุญที่ถูกลืม.. (พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล)

“คุณนายแก้ว” เป็นเจ้าของโรงเรียนที่ชอบทำบุญมาก เป็นเจ้าภาพทอดผ้าป่าทอดกฐินอยู่เนือง ๆ

ใครมาบอกบุญสร้างโบสถ์วิหารที่ไหนไม่เคยปฏิเสธ เธอปลื้มปิติมากที่ถวายเงินนับแสน สร้างหอระฆังถวายวัดข้างโรงเรียน

แต่เมื่อได้ทราบว่านักเรียนคนหนึ่งไม่มีเงินจ่ายค่าเล่าเรียน ค้างชำระมาสองเทอมแล้ว เธอตัดสินใจไล่นักเรียนคนนั้นออกจากโรงเรียนทันที

“สายใจ” พาป่าวัย ๗๐ และเพื่อนซึ่งมีขาพิการไป
ถวายภัตตาหารเช้าที่วัดแห่งหนึ่ง
ซึ่งมีเจ้าอาวาสเป็นที่ศรัทธา นับถือของประชาชนทั่ว
ประเทศ

เข้าวันนั้นมีคนมาทำบุญคับคั่ง จนลานวัดแน่นขนัด
ไปด้วยรถ
เมื่อได้เวลาพระฉัน ญาติโยมก็พากันกลับ

สายใจพาหญิงชราและเพื่อนผู้พิการเดินกะย่อง
กะแย่งฝ่าแดดกล้าไปยังถนนใหญ่
เพื่อขึ้นรถประจำทางกลับบ้าน ระหว่างนั้นมีรถเก๋ง
หลายสิบกัณแล่นผ่านไป
แต่ตลอดเส้นทางเกือบ ๓ กิโลเมตร
ไม่มีผู้ใจบุญคนใดรับผู้เฒ่าและคนพิการขึ้นรถเพื่อ
ไปส่งถนนใหญ่เลย

เหตุการณ์ทำนองนี้มีใช้เป็นเรื่องแปลก
ประหลาดในสังคมไทย

“ชอบทำบุญแต่ไร้น้ำใจ” เป็นพฤติกรรม
ที่พบเห็นได้ทั่วไปในหมู่ชาวพุทธ

ทำให้เกิดคำถามขึ้นมาว่า
คนไทยนับถือพุทธศาสนากันอย่างไร จึง
มีพฤติกรรมแบบนี้กันมาก
เหตุใดการนับถือพุทธศาสนา จึงไม่ช่วย
ให้คนไทยมีน้ำใจต่อเพื่อนมนุษย์
โดยเฉพาะผู้ที่ทุกข์ยาก
การทำบุญไม่ช่วยให้คนไทยมีเมตตา
กรุณาต่อผู้อื่นเลยหรือ

หากสังเกตจะพบว่าการทำบุญของคนไทย
มักจะกระทำต่อสิ่งที่อยู่สูงกว่าตน

เช่น พระภิกษุสงฆ์ วัดวาอาราม
พระพุทธเจ้า เป็นต้น

แต่กับสิ่งที่ถือว่าอยู่ต่ำกว่าตน เช่น คน
ยากจน หรือสัตว์น้อยใหญ่
เรากลับละเลยกันมาก (ยกเว้นคนหรือสัตว์
ที่ถือว่าเป็น “พวกกู” หรือ “ของกู”)

แม้แต่เวลาไปทำบุญที่วัด เราก็มักละเลย
สามเณรและแม่ชี
แต่กุฏิกุจอเต็มทีกับพระสงฆ์

นั่นแสดงว่าที่เราทำบุญกันมากมาย ก็
เพราะหวังประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญ

ดังนั้นยิ่งทำบุญด้วยท่าทีแบบนี้ ก็ยิ่งเห็นแก่
ตัวมากขึ้น

ผลคือจิตใจยิ่งคับแคบ ความเมตตากรุณา
ต่อผู้ทุกข์ยากมีแต่น้อยลง

ไม่ต้องสงสัยเลยว่า การทำบุญแบบนี้กลับ
จะทำให้ได้บุญน้อยลง

แน่นอนว่าประโยชน์ย่อมเกิดแก่ผู้รับอยู่แล้ว เช่น หากถวายอาหาร อาหารนั้นย่อมทำให้พระสงฆ์มีกำลังในการศึกษาปฏิบัติธรรมได้มากขึ้น

แต่อันสงฆ์ที่จะเกิดแก่ผู้ถวายนั้นย่อมไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย เพราะเจือด้วยความเห็นแก่ตัว ยิ่งถ้าทำบุญ 100 บาท เพราะหวังจะได้เงินล้าน บุญที่เกิดขึ้นย่อมน้อยลงไปอีกเพราะใช้หรือไม่ว่านี่เป็นการ “ค้ากำไรเกินควร”

บุญที่ทำในรูปของการถวายทานนั้น ไม่ว่าจะ
เป็นอาหารหรือเงินก็ตาม

จุดหมายสูงสุดอยู่ที่การลดความยึดติดถือ
มั่นในตัวของกู
ยิ่งลดได้มากเท่าไรก็ยิ่งเข้าใกล้นิพพานอัน
เป็นประโยชน์สูงสุด

แต่หากทำบุญเพราะหวังแต่ประโยชน์ส่วนตน
อยากได้เข้าตัวมาก ๆ แทนที่จะสละออกไป

ก็ยิ่งห่างไกลจากนิพพาน

หรือกลายเป็นอุปสรรคขวางกั้นนิพพานด้วย
ซ้ำ

อันที่จริงอย่าว่าแต่นิพพานเลย แม้แต่
ความสุขในปัจจุบันชาติ ก็อาจเกิดขึ้นได้
ยาก เพราะจิตที่คิดแต่จะเอานั่นเป็นบ่อเกิด
แห่งความทุกข์

อันที่จริงถ้ามองให้กว้างกว่าการทำบุญ ก็
พบปรากฏการณ์ในทำนองเดียวกัน นั่นคือ
คนไทยนิยมทำดีกับคนที่ถือว่าอยู่สูงกว่าตน
แต่ไม่สนใจที่จะทำดีกับคนที่ถือว่าต่ำกว่า
ตน เช่น ทำดี กับเจ้านาย คนรวย
ข้าราชการระดับสูง นักการเมือง

ทั้งนี้ก็เพราะเหตุผลเดียวกันคือคนเหล่านั้น
ให้ประโยชน์แก่เราได้ (หรือแม้เขาจะให้คุณ
ได้ไม่มาก แต่ก็สามารถให้โทษได้)

ประโยชน์ในที่นี้ไม่จำเป็นต้องเป็นประโยชน์ทางวัตถุ อาจเป็นประโยชน์ทางจิตใจก็ได้ เช่น คำสรรเสริญ หรือการให้ความยอมรับ

ประการหลังคือ เหตุผลสำคัญที่ทำให้คนไทยชวนช่วยเหลือน้องฝรั่งที่ตกทุกข์ได้ยากอย่างเต็มที่

แต่กลับเมินเฉยหากคนที่เดือดร้อนนั้นเป็นพม่า มอญลาว เขมร หรือกะเหรี่ยง

ใช้หรือไม่ว่าคำชื่นชมของพม่าหรือกะเหรี่ยง ความหมายกับเราน้อยกว่า คำสรรเสริญของฝรั่ง

บุคคลจะได้ชื่อว่าเป็นคนใจบุญ ไม่ใช่เพราะนิยมทำบุญกับสิ่ง
ที่อยู่สูงกว่าตนเท่านั้น

หากยังยินดีที่จะทำบุญกับสิ่งที่เสมอกับตนหรืออยู่ต่ำกว่าตน
อีกด้วย แม้เขาจะไม่สามารถให้คุณให้โทษแก่ตนได้ ก็
ช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ

ทั้งนี้เพราะมิได้หวังผลประโยชน์ใด ๆ
นอกจากความปรารถนาให้เขาพ้นทุกข์ นี่คือกรุณาที่แท้ในพุทธ
ศาสนา

การทำดีโดยหวังผลประโยชน์ หรือยังมีการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติ
อยู่ ย่อมไม่อาจเรียกว่าทำด้วยเมตตากรุณาอย่างแท้จริง

ในแง่ของชาวพุทธ การช่วยเหลือผู้ที่ทุกข์ยากเดือดร้อน
ทั้ง ๆ ที่เขาไม่สามารถให้คุณให้โทษแก่เราได้ เป็นเครื่องฝึกใจให้มี
เมตตากรุณา และลดละความเห็นแก่ตัวได้เป็นอย่างดี

ยิ่งทำมากเท่าไร จิตใจก็ยิ่งเปิดกว้าง อุตตาก็ยิ่งเล็กลง
ทำให้มีที่ว่างเปิดรับความสุขได้มากขึ้น ยิ่งให้ความสุขแก่เขา